

DET ÄR OVÄNTAT KUL ATT HÄNGA MED JACK KEROUAC OCH HANS POLARE IGEN

Första gången jag hörde någon säga att man måste läsa boken "mellan raderna" var av en präst som hette Erik Lindgren i Borgvattnet, Jämtland. Han hade blivit riksbekant genom att i Hylands hörna berätta hur han blivit kastad ur sin fåtölj av spöket som levde i prästgården. Församlingen byggde en ny prästgård åt Erik Lindgren och i den satt vi nu när han sa detta om att läsa "mellan raderna". Boken var Jack Kerouacs *På drift* som jag hade lånat ut till honom, ivrig att få höra hans omdöme om denna bok jag älskade. Något år senare skulle jag skriva min studentuppsats om den men minns inte om jag nämnde det här med "mellan raderna". Säkert skrev jag om min längtan bort och ut i världen, längs vägarna, det som Kerouac förmedlade starkare än någon annan författare jag läst.

Ut kom jag men har aldrig vågat återvända till honom. Han är som ett ungdomsminne, väl vårdat, bäst så. Beat generation – uttrycket lär ha varit hans – växer man till sist ifrån. Så ser jag att Jack Kerouac fyller hundra i år, läser en entusiastisk essä om honom av Ted Gioia, min favorit bland jazzskribenter, och nyfikenheten väcks. Håller han? Förmedlar han fortfarande något av den frustande livslust han förmedlade till en tonåring i slutet av sextiotalet i Norrlands inland?

1959, två år efter att *På drift* publicerats och blivit en succé, bad Playboy honom att skriva en artikel om Beat generation. Jodå, han hade myntat begreppet – "Denna artikel måste handla om mig", börjar han – och han skriver att det inte rör sig om att vara *mot* världen utan *för* sådant som Bach, Muhammed, Buddha, Lao-tse ... det handlar om kärlek ... och han förlorar sig i sitt ursprung, Bretagne, i "bretonerna som var de mest oberoende av alla ädlingar i gamla Europa", men tar sig upp och vidare förbi Bröderna Marx, Marlon Brando, Helan och Halvan och han landar så i jazzen, bopen, Charlie Parker och Dizzy Gillespie, ett nytt språk ... Blow baby blow! ... och till sist handlar det om *attityd* "som jag bara kan beskriva som ett nytt *mera*". Fast i dagens Amerika känner han inte igen sig, nu när allt blivit *Beat*: protester, dödligt

våld, flickor i svart och killar i jeans och snart har vi väl ett Beatdepartement. Jack Kerouac kände sig likt den främling han trots allt var, vilket gjort honom till den författare han blev.

Franska var hans modersmål, engelska lärde han sig behärska först i tonåren. Arbetarklass (som försörjt sig som väktare, lokbiträde, växlare vid järnvägen, bomullsplockare med mera.) Katolik (som behöll sin tro, vördade kyrkorummet). Helst klädd i snygga kortärmade skjortor, nypressade byxor och välborstade skor med rågummisulor (medan vännerna vandrade runt i urtvättade t-shirts, jeans, slitna sneakers). Opolitisk för att inte säga konservativ (medan vännerna var anarkister, revolutionärer, som gärna betraktade sina verk som pamfletter riktade mot överheten och varför inte läsa dikterna nakna). Med en ständig längtan hem till mamma: "Min mamma kommer att vänta på mig med glädje" som han skriver mot slutet i *Big sur*, uppgiven. Hon var den enda kvinnan som fick följa honom på resor, den kvinna han ständigt återvände till och sist och slutligen stannade hos. Och inte ens hade han körkort.

Jack Kerouac må vara gräsligt självupptagen i artiklar och intervjuer, i romanerna låter han andra spela huvudrollen: Dean Moriarty [i.e. Neal Cassady] i *På drift* (och under andra namn i andra böcker), Japhy Ryder [i.e. Gary Snyder] i *Dharma-gänget*, Mardou Fox i *De underjordiska* och hela följet av andra figurer i roman efter roman, med fingerade namn: Allen Ginsberg som Carlo Marx, Adam Moorad, Alvah Goldbook etc., William Burroughs som Old Bull Lee, Frank Cormody etc., Lawrence Ferlinghetti som Larry O'Hara, Lorenzo Monsanto etc. och så vidare. Själv heter han Sal Paradise etc. och slår följe med dem, beundrar dem, försöker bli som de (utan att lyckas). Han blir aldrig så galen som Dean eller så genialisk som Carlo Marx, klättrar inte lika högt som Japhy, kan inte älska så uppriktigt som Mardou. Han rusar från den ena fallande stjärnan till den andra tills han stupar. "Med den frenetiske Dean rusade jag genom världen utan en chans att se den", skriver han i *På drift*. "Jag hade ingenting att erbjuda någon än min egen förvirring."

Han blir en del av deras liv, inte de av hans, även om han kom att bli den som främst kom att förkroppsliga Beat generation, starkast påverka de som kom efter. Van

Morrison läste Kerouac på kvällarna och putsade fönster på dagarna, Tom Waits sjunger honom, Bob Dylan påstår att *På drift* förändrade hans liv.

Till och med språket hade Kerouac hämtat utifrån, vilket han var den förste att påpeka. Neal Cassadys långa brev om sina upplevelser, skrivna under inflytande av benzedrine, fick honom att tillägna sig den flödande spontana prosa han var så stolt över: "i första person, snabbt, galet, öppet, riktigt på allvar, i detalj" som han säger i en rätt råddig intervju i Paris Review, även om han också nämner Goethe och Dostojevskij som inspiratörer. Flödet kombinerades med William Burroughs sakliga prosa, som här i inledningen till *På drift*:

Jag mötte Dean första gången inte långt efter det min fru och jag hade skilts.

William Burroughs hade börjat *Tjacket* så här:

Jag föddes 1914 i ett massivt trevånings tegelhus i en större stad i mellanvästern.

Jack Kerouac brukade skryta med att han skrivit *På drift* på tre veckor. Det stämmer naturligtvis inte. Han började skriva den i november 1948, något år efter att ha kommit tillbaka till New York efter några månaders flängande kors och tvärs över kontinenten, tillsammans med Neal Cassady, men det var en annan bok än den han satte sig ner för att skriva på en 36 meter lång teleprinterrulle i april 1951. Nu hade han gjort flera resor och nu kom han på hur han skulle göra, denna kombination av realism och spontanism. Kronologiskt, ja, utan egentlig handling (om den inte är Deans jakt på sin vinalkis till pappa och Sals jakt på Dean). Sedan dröjde det till 1957 innan ett förlag ville ge ut boken och under tiden skrev han om och skrev om, ändrade, rätt less. Under tiden skrev han tolv andra böcker, alla publicerade allt efterhand. Han var ständigt verksam, en arbetsmänniska i själ och hjärta.

Något som slår en äldre man vid omläsningen av *På drift* – och andra av hans romaner – är författarens generositet gentemot människor han möter, inte bara dem han åtrår. "Tom är en ledsen, snygg kille, hygglig, generös och medgörlig (...). "Ian MacArthur är en verkligt snäll kille med glasögon som han plirar förtjust genom." "Det var en hygglig gammal prick, tjock, glad, mellanvästern. Han gillade mej." Hans faster, "fastkedjad i denna dystra värld", känner världen väl. Och en kväll i Denvers svarta kvarter spelar man baseboll i strålkastarljus, en stor ivrig publik tjuter

vid varje slag, spelarna av alla sorter går upp i spelet med rörande allvar, luften full av glad iver och vibrationer och verklig glädje, idel mänsklighet, och han går bort därifrån för han är en utböling och kommer att förbli det. Världen är ett helvete, förkroppsligad av snutar och slavdrivare och förläggare, men det finns ett land därframme och vägen dit är fylld av oförutsedda händelser som ligger och lurar och gör en glad över att man får leva och kan se. Strunt samma, vägen är livet och det var väl det Erik Lindgren menade när han sa detta om att läsa "mellan raderna".

Så visst håller *På drift för en omläsning*. Det är kul hela vägen, också i *Dharmagänget* som skrevs strax efter den kommit ut, i ruset av den plötsliga framgången efter år av besvikelser. Det är en tid av lycka i bergen, hopkurad i sovsäcken under stjärnhimlen efter en dags vandring, knäppandet från glöden, kroppen som sakta återhämtar sig och den kunnige, kloke, snälle Japhy snarkande bredvid sig. Lika lycklig är han ensam som brandvakt under två månader med hundratals kilometer av snöklädda klippor, sjöar och skogar under ett hav av molnplatta som tak. Så fort han har tråkigt rullar han en cigarrett av sin Prince Albert-tobak, avnjuter den utan brådska och sjunger högt Sinatralåtar. Bättre kan en människa inte må, tar nu bara gud hand om oss alla, på ett eller annat sätt. Det är efter den upplevelsen han möter Joyce Johnson som i *Birroller*, från sitt håll, berättar om Jack Kerouacs svåra vandring i berömmelsens land, vilket var okänd terräng och som han var så illa rustad för: "Han var raka motsatsen till den självförhärligande divan – alldeles för oskuldsfull och helt utan vilja att manipulera andra människor."

Anders Sundelin

Dagens Nyheter 18 september 2022